

Rozwój rynku: Nasiona oleiste (CN 12) — 2015–2025

Wstęp

Handel zagraniczny Unii Europejskiej w dziale CN 12, obejmującym nasiona i owoce oleiste, ziarna, rośliny przemysłowe i pastewne, odgrywa kluczową rolę w bezpieczeństwie żywnościowym i paszowym Wspólnoty. W latach 2015–2025 wartość zarówno eksportu, jak i importu dynamicznie rosła, jednak struktura wymiany, jej kierunki oraz stopień uzależnienia od dostaw spoza UE uległy głębokim przemianom. Poniższy raport analizuje główne tendencje w tym okresie, opierając się wyłącznie na danych z bazy Trade Dashboard.

1. Gwałtowny wzrost deficytu i presja cenowa na rynku nasion oleistych

Całkowity eksport wzrósł o 86,5%, ale import urósł o 49,5%, co pogłębiło deficyt handlowy o jedną trzecią.

Wartość unijnego wywozu poza UE zwiększyła się z 3,13 mld EUR w 2015 r. do 5,83 mld EUR w 2025 r. Równocześnie przywóz podniósł się z 9,62 mld EUR do 14,39 mld EUR. W rezultacie deficyt handlowy powiększył się z –6,50 mld EUR do –8,56 mld EUR (wzrost o 31,7%).

Wskaźnik (mld EUR)	2015	2022 (szczyt)	2025	Zmiana 2015–2025
Eksport (wartość)	3,13	5,49	5,83	+86,5%
Import (wartość)	9,62	19,18	14,39	+49,5%
Saldo	-6,50	-13,70	-8,56	–31,7% (pogłębienie)

Dane: Przegląd handlu

Rok 2022 przyniósł bezprecedensowy skok wartości importu do 19,2 mld EUR przy jednoczesnym rekordowym poziomie cen jednostkowych.

W 2022 r. łączny import osiągnął historyczne maksimum – 19,18 mld EUR przy wolumenie 25,35 mln ton. Średnia cena importowa wzrosła wówczas do 757 EUR za tonę, wobec 500 EUR/t w 2015 r. Eksport również odnotował rekordową cenę jednostkową (1 230 EUR/t), choć wolumenowo pozostał poniżej poziomu z 2025 r.

Ceny podlegały silnym wahaniom, napędzanym szokami podaźowymi i geopolitycznymi.

Przeciętna cena eksportu zwiększyła się z 843 do 1 038 EUR/t (+23,1%), a importu z 500 do 591 EUR/t (+18,1%). Za tę dynamikę kryją się gwałtowne skoki w latach 2021–2022, co szczegółowo analizuje sekcja o zmienności.

2. Przebudowa geograficzna kluczowych dostawców i rynków zbytu

Import z Paragwaju załamał się (–86,0%), podczas gdy Ukraina, Australia i Kanada odnotowały wielokrotne wzrosty wartości dostaw.

Struktura dostaw spoza UE uległa głębokiemu przeobrażeniu. Udział Paragwaju, który w 2015 r. dostarczał towary za 448 mln EUR, spadł w 2025 r. do 63 mln EUR. Jednocześnie Ukraina zwiększyła dostawy o 137,4% (do 1,56 mld EUR), Australia aż o 191,1% (do 1,70 mld EUR), a Kanada o 145,9% (do 1,51 mld EUR). Brazylia i USA pozostały największymi partnerami, notując umiarkowane wzrosty.

Partner (import)	2015 (mld EUR)	2025 (mld EUR)	Zmiana (%)
Brazylia	2,01	2,42	+20,2
USA	2,18	2,61	+19,5
Ukraina	0,66	1,56	+137,4
Australia	0,58	1,70	+191,1
Kanada	0,61	1,51	+145,9
Argentyna	0,47	0,76	+62,7
Paragwaj	0,45	0,06	–86,0

Źródło: Główni partnerzy handlowi

Nowe rynki eksportowe: Turcja, Chiny i Serbia notują dynamiczne przyrosty, podczas gdy Zjednoczone Emiraty Arabskie tracą na znaczeniu.

Wartość eksportu do Turcji skoczyła z 300 mln EUR do 748 mln EUR (+149,0%), do Chin ze 125 mln EUR do 254 mln EUR (+103,5%), a do Serbii z 77 mln EUR do 154 mln EUR (+100,3%). Wielka Brytania utrzymała pozycję lidera (683 mln EUR w 2025 r.), natomiast eksport do ZEA obniżył się o 47,2% (do 122 mln EUR).

Partner (eksport)	2015 (mln EUR)	2025 (mln EUR)	Zmiana (%)
Wielka Brytania	373	683	+83,3
Turcja	300	748	+149,0
Szwajcaria	176	332	+88,2
Chiny	125	254	+103,5
Arabia Saudyjska	75	161	+116,1
Serbia	77	154	+100,3
WEA	231	122	-47,2

Wysoka zmienność wolumenu i silne szoki cenowe uwidaczniają niestabilność łańcuchów dostaw.

Współczynnik zmienności (CV) wolumenu importu przekraczał 1,0 dla Paragwaju (1,34) i Urugwaju (1,03), a dla Kanady wynosił 0,51. Po stronie eksportu największą niestabilność wykazywały Serbia (0,74), Turcja (0,63) i Korea Płd. (0,65). Jednocześnie algorytm wykrył kilka incydentów cenowych:

- w 2022 r. cena eksportu do Rosji wzrosła o 293,8% przy spadku wolumenu;
- w 2022 r. ceny importu z Australii podskoczyły o 62,6%, a z Ukrainy rok wcześniej o 50,2%.

Dane: Wskaźniki zmienności oraz Zdarzenia szokowe

3. Pogłębiająca się zależność importowa UE i rosnąca specjalizacja wewnętrzna

Wskaźnik „net import reliance” skoczył z poziomu bliskiego równowagi (-4,8% w 2015 r.) do ponad 50% w 2024 r., odzwierciedlając fundamentalną zmianę pozycji handlowej.

W 2015 r. UE była niemal samowystarczalna w tej grupie produktów (relacja importu netto do konsumpcji wynosiła -4,8%). W kolejnych latach wskaźnik systematycznie rósł, by w 2022 r. osiągnąć 53,0%, a w 2024 r. 51,9%. Równolegle intensywność handlu (trade intensity) wzrosła z 2,3% do 62,0%, a skłonność do eksportu (export propensity) zwiększyła się z 1,5% do 15,3%.

Wskaźnik (%)	2015	2022	2024
Net import reliance	-4,8	53,0	51,9
Trade intensity	2,3	65,4	62,0
Export propensity	1,5	19,6	15,3

Dane: Zależność od importu oraz Intensywność handlu

Produkcja unijna skupia się w Rumunii, Bułgarii i krajach bałtyckich; Holandia i Niemcy dominują jako centra redystrybucyjne.

W 2025 r. najwyższą ujawnioną przewagę komparatywną (RSCA) odnotowały:

- Rumunia (0,74),
- Bułgaria (0,66),
- Łotwa (0,66),
- Litwa (0,51).

Państwa te łączą wysoki udział w unijnym eksporcie omawianych towarów z relatywnie niewielkim udziałem w całkowitym eksporcie, co świadczy o silnej specjalizacji produkcji roślin oleistych i pastewnych. Z kolei największymi importerami i eksporterami w wartościach bezwzględnych były Holandia (przywóz 3,63 mld EUR, wywóz 1,66 mld EUR) i Niemcy (przywóz 2,35 mld EUR, wywóz 0,81 mld EUR). Ich rola ma w dużej mierze charakter logistyczno-handlowy.

Źródło: Specjalizacja oraz Główni reporterzy

Segment nasienny (głównie nasiona do siewu, CN 1209) stanowi najcenniejszy składnik unijnego eksportu, podczas gdy w imporcie dominuje soja i rzepak.

W 2025 r. eksport nasion, owoców i zarodników do siewu (CN 1209) osiągnął wartość 2,72 mld EUR (46,6% całego wywozu CN 12), przy cenie jednostkowej 22 002 EUR/t. Import koncentrował się na soi (CN 1201 – 5,60 mld EUR) oraz nasionach rzepaku (CN 1205 – 3,48 mld EUR), łącznie odpowiadając za 63% wartości przywozu. Tak wyraźna dychotomia wskazuje na import surowców masowych i eksport wysoko przetworzonego, specjalistycznego materiału siewnego.

Dane: Podział na podkategorie produktowe

Wnioski

W dekadzie 2015–2025 handel UE nasionami i owocami oleistymi oraz pokrewnymi produktami roślinnymi charakteryzował się szybkim wzrostem nominalnym, ale też znaczącym pogorszeniem salda. Deficyt powiększył się o jedną trzecią, a import netto w relacji do konsumpcji przekroczył 50%, co oznacza odejście od wcześniejszej względnej samowystarczalności. Dostawy z Paragwaju praktycznie zanikły, podczas gdy Ukraina, Australia i Kanada stały się kluczowymi dostawcami, narażając UE na wahania podaży i cen. Po stronie eksportu umocniły się rynki turecki, chiński i serbski, a jednocześnie zmalała rola

ZEA. Wewnątrz Unii uwidocznił się podział na kraje wyspecjalizowane produkcyjnie (Rumunia, Bułgaria, państwa bałtyckie) oraz centra handlowe (Niderlandy, Niemcy). Utrzymująca się zależność od importu masowych surowców przy wysokim udziale eksportu nasion siewnych stawia przed wspólną polityką rolną wyzwanie dalszej dywersyfikacji dostaw i wspierania produkcji krajowej.

Wygenerowano 2026-07-24 na podstawie danych z tradedashboard.eu

Raport wygenerowany maszynowo: przyspiesza analizę człowieka, choć czasami może ją wprowadzić w błąd. Nigdy nie może jej w pełni zastąpić.

Jeśli potrzebujesz porady dotyczącej europejskiej polityki handlowej lub reprezentacji Twoich interesów w Brukseli, nie wahaj się skontaktować ze mną pod adresem support@tradedashboard.eu. Znajdziesz moje CV pod tym adresem.